

SQL fyrirspurnarmálið
framhald af Gagnasöfn og SQL

Hjálmtyr Hafsteinsson
Tölvunarfræði HÍ

HJÁLMTÝR HAFSTEINSSON

1

Efni námskeiðs

- Upprifjun og SQLite
- Tengingar tafla (*join*)
- Hreiðraðar fyrirspurnir (*nested queries*)
- Ytri tengingar (*outer join*)
- Notkun á mengjavirkjum (*set operators*)
- Sýndartöflur (*views*)
- Önnur gagnasafnskerfi (ef tími/áhugi)

7.11.2024

2

SQLite

- Frítt einfalt venslagagnasafnskerfi
 - Hefur nær allar SQL skipanir
 - Mjög auðvelt í uppsetningu
 - Innan við 1MB að stærð
- Notað mjög víða
 - Innbyggð í Firefox, Chrome, iPhone, Android, Win10, Skype, Photoshop, iTunes, ...

3

3

SQLite

- Náíð í það:
<http://www.sqlite.org>
- Náíð í sýnisgagnasafn:
<https://hjalmtyr.github.io/SQL2/>
 - Upplýsingar vegna útleigu á sumarhúsum:

felagar	upplýsingar um félagsmenn
sumarhus	upplýsingar um sumarhús
leigur	upplýsingar um leigur

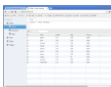
7.11.2024

4

4

SQLite viðmót

- Getum notað SQLite í gegnum skipanaskel
 - Einfalt í notkun
- Til nokkur grafísk viðmót (*GUI*) fyrir SQLite:
 - [DB Browser](#)
 - Bæði fyrir Windows og Mac
 - Frír og opinn hugbúnaður
 - sqliteonline.com
 - Viðmót sem keyrir í vafra

5

5

Sýnisgagnasafn

- Þrjár töflur með upplýsingum leigu á sumarhúsum

7.11.2024

6

6

SQL upprifjun – Velja línur (where)

- Sýnið þá félagsmenn sem hafa minna en 100 stig, í röð eftir stigafjölda?

```
select * from felagar
where stig < 100
order by stig;
```

- Sýnið allar helgarleigur á árinu 2024

```
select * from leigur
where dags like '2024%'
and fj_daga = 3;
```


SQL upprifjun – Samsöfnun (group by)

- Hver er meðalfjöldi stiga félagsmanna sem búa í Reykjavík?

```
select avg(stig) from felagar
where postnr < '170';
```

- Sýnið fjölda leiga á hvert sumarhús

```
select husnr, count(*) from leigur
group by husnr;
```


Æfingar

- Sýnið félagsmenn í röð eftir póstnúmeri (...order by...)
- Sýnið þá bústaði sem eru stærri en 60m² eða hafa 6 rúm eða fleiri (...where...)
- Sýnið meðalfjölda stiga eftir inngönguári félaga (...group by...)

Tengingar (join)

- Hingað til aðeins unnið með eina töflu í einu
- Getum við sett öll gögn í eina töflu?
 - Já, en það hefur galla:

Umfremd (redundancy)
Vandræði við breytingar
Innsetningar- og eyðingarvandræði

Vandamál við eina töflu

- Umfremd (redundancy)

fnr	nafn	postnr	stig	inng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2024	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2023	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2024	3	1005

- Gildin postnr, stig og inng_ar eru endurtekin fyrir hverja skráða leigu
- Hvað ef við viljum bæta við mynd af hverjum félagsmanni?

Vandamál við eina töflu

- Vandræði við breytingar

fnr	nafn	postnr	stig	inng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2024	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2023	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2024	3	1005

- Ef stig Gunnar lækka um 50 þá þarf að breyta því á öllum stöðum
- Ef póstnúmerið hjá einum félagsmanni breytist þá þarf að fara í gegnum alla töfluna

Vandamál við eina töflu

- Innsetningar- og eyðingarvandræði

fnr	nafn	postnr	stig	innng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2024	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2023	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2024	3	1005

- Getum ekki bætt inn félagsmanni ef hann hefur ekki leigt sumarhús ennþá
- Getum ekki eytt út síðustu leigu félagsmanns því þá tapast allar aðrar upplýsingar um hann

7.11.2024

13

13

Lausn á vandræðum

- Þjótum töfluna upp í tvær töflur:
 - Önnur aðeins með upplýsingar um félagsmenn
 - Hin aðeins með upplýsingar um leigur

fnr	nafn	postnr	stig	innng_ar
48	Gunnar	107	450	2017
12	Erla	200	125	1994
31	Rakel	112	330	2014

fnr	dags	fj_daga	husnr
48	8.7.2024	7	1001
48	16.7.2023	7	1005
12	13.2.2024	3	1005

Að visu þær í báðum töflum, en þurfum það til að tengja þær saman

7.11.2024

14

14

Tengingar

- Þurfum nú að tengja töflurnar saman
 - Ein leið:

```
select nafn, dags
  from felagar, leigur
 where felagar.fnr = leigur.fnr;
```
 - Jafngild leið (nýrri útgáfa):

```
select nafn, dags
  from felagar join leigur
    on felagar.fnr = leigur.fnr;
```

7.11.2024

15

15

Merking tengingar

```
SELECT dálkar
FROM tafla1 JOIN tafla2
  ON skilyrði;
```

Fyrir allar mögulegar samsetningar á linum úr tafla1 og tafla2:
Ef skilyrði er satt, þá sýna dálka úr þeirri samsetningu

7.11.2024

16

16

Nokkur dæmi

```
select *
  from felagar join leigur
    on felagar.fnr = leigur.fnr;

select nafn, dags, husnr
  from felagar join leigur
    on felagar.fnr = leigur.fnr
 where dags >= '2024-01-01';
```

7.11.2024

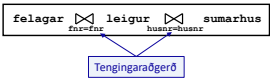
17

17

Tenging fleiri tafla

- Getum tengt saman margar töflur

```
select nafn, stadur, dags
  from felagar join leigur
    on felagar.fnr = leigur.fnr
 join sumarhus
    on leigur.husnr = sumarhus.husnr
 where fj_daga < 7;
```


7.11.2024

18

18

Nokkur dæmi

- Finna nöfn sumarhúsa sem Gunnar hefur leigt

```
select statur
  from felagar join leigur
    on felagar.fnr = leigur.fnr
   join sumarhus
    on leigur.husnr = sumarhus.husnr
 where nafn = 'Gunnar';
```

7.11.2024

19

19

Einfölduð tenging

- Ef samanburður er = og dálkar heita sömu nöfnum þá hægt að nota náttúrulega tengingu

```
select statur
  from felagar natural join leigur
        natural join sumarhus
 where nafn = 'Gunnar';
```

7.11.2024

20

20

Tenging með samsöfnun

- Finna heildarfjölda leigudaga hjá Önnu

```
select sum(fj_daga)
  from felagar natural join leigur
 where nafn = 'Anna';
```

- Finna meðalfermetrafjölda eftir félagsmönnum

```
select nafn, avg(fermetrar)
  from felagar natural join leigur
        natural join sumarhus
 group by nafn;
```

7.11.2024

21

21

Æfingar

- Sýnið alla þá sem hafa fengið leigðan bústað 1001
- Sýnið alla þá sem hafa fengið leigðan bústaðinn "Laugarvatn 2"
- Sýnið nafn og fjölda útleiga fyrir hvern bústað
 - Viðbót: ... á árinu 2024
- Fyrir hvern bústað sýnið nöfn þeirra félagsmanna sem hafa fengið hann leigðan í vikuleigu

7.11.2024

22

22

Sjálfstenging

- Getum tengt töflu við sjálfa sig
 - Notum þá tvö eintök af töflunni með sitthvoru nafninu (*alias*)
- Finna alla sem búa í sama pósnúmeri og Rakel

```
select f1.fnr, f1.nafn, f1.postnr
  from felagar f1 join felagar f2
    on f1.postnr = f2.postnr
 where f2.nafn = 'Rakel';
```

Alias

En ef við viljum ekki fá Rakel með í úttakið?

7.11.2024

23

23

Sjálfstenging

- Algengustu not á sjálfstengingu er þegar það er innbyrðistenging á milli dálka

stmrnr	nafn	yfirmadur
2	Palli	5
4	Gunnar	8
5	Ari	8
7	Anna	5
8	Sigga	8

Palli hefur Ara sem yfirmann

Sigga hefur engan yfirmann

Þetta þýkir reyndar ekki góð hönnun á töflu, þetta væri að skipta upp í tveir töflur

7.11.2024

24

24

Sjálf tenging

- Finna nöfn allra ásamt nöfnum yfirmanna þeirra

```
select s.nafn as stm, y.nafn as yfirm
from starfsm s join starfsm y
on y.stmnr = s.yfirmadur;
```

Gefum dálkunum heiti

7.11.2024

25

Hreiðraðar fyrirspurnir (nested queries)

- Getum notað fyrirspurn inni í annari fyrirspurn
 - Undirfyrirspurnin getur komið á nokkrum stöðum
 - Algengast er að hún komi í **where**-hluta

```
select nafn, stig from felagar
where stig > (select avg(stig) from felagar);
```

Finna þá félagar sem hafa fleiri stig en meðaltalið

7.11.2024

26

Undirfyrirspurnir (subqueries)

- Fyrirspurnir skila annaðhvort einu gildi:

```
select min(stig) from felagar;
```

eða mengi staka:

```
select nafn from felagar
where innng_ar < 2008;
```

Getum nota útkomuna í öðrum fyrirspurnum

7.11.2024

27

Samsöfnun skilar aðeins einu gildi

- Finna félagsmann með mesta fjölda stiga

```
select nafn, stig from felagar
where stig = (select max(stig)
              from felagar);
```

Af hverju ekki bara:

```
select nafn, max(stig) from felagar;
```

Flest gagnasafnskerfi gefa villu hér, en SQLite skilar "réttu" svari!

7.11.2024

28

Útkoman er eitt gildi

- Finna þá sem búa í sama pósnúmeri og Helga
 - Hugmynd: Finna fyrst pósnúmer Helgu og finna síðan þá sem hafa það pósnúmer

```
select * from felagar
where postnr = (select postnr from felagar
                where nafn = 'Helga');
```

Kemur Helga líka með?

Hvað ef margar niðurstöður?

7.11.2024

29

Útkoman er eitt gildi

- Finna alla aðra sem búa í sama pósnúmeri og Helga
 - Eins og áður, en viljum ekki fá Helgu

```
select * from felagar
where nafn != 'Helga' and
      postnr = (select postnr from felagar
                where nafn = 'Helga');
```

7.11.2024

30

Fleiri dæmi með einni útkomu

- Finna þá sem hafa fleiri stig en félagsmaður númer 85

```
select nafn, stig from felagar
where stig > (select stig from felagar
              where fnr = 85);
```
- Ef fleiri en eitt gildi þá samanburður við fyrsta

```
select nafn, stig from felagar
where stig > (select stig from felagar
              where nafn = 'Gunnar');
```

Flest önnur gagnasafnskerfi gefa villu hér

7.11.2024

31

31

Æfingar

- Sýnið nafnið á sumarhúsinu með mestan fjölda rúma
- Sýnið öll sumarhús sem eru minni en Reykir
- Sýnið alla félagsmenn sem búa í öðru pósthúsi en Bjarni
- Sýnið þá félagsmenn sem hafa leigt oftar en Erla

7.11.2024

32

32

Útkoman er mengi

- Getum þá athugað hvort tiltekið gildi sé í menginu
 - Finna alla félagsmenn sem hafa leigt sumarhús:

```
select * from felagar
where fnr in (select fnr from leigur);
```
- eða alla sem hafa leigt á ákveðnu tímabili:

```
select * from felagar
where fnr in (select fnr from leigur
              where days between '2024-06-01'
                                and '2024-08-31');
```

7.11.2024

33

33

Fleiri dæmi

- Finna nöfn þeirra félaga sem hafa leigt bústaðinn Reykir

```
select nafn from felagar
where fnr in
(select fnr from leigur
 where husnr in
 (select husnr from sumarhus
  where stadur = 'Reykir'));
```

Einnig hægt að gera þessa fyrirspurn með tengingu (join)

7.11.2024

34

34

Útkoman er mengi

- Getum líka athugað hvort gildi sé ekki í menginu
 - Finna þau sumarhús sem aldrei hafa verið leigð

```
select * from sumarhus
where husnr not in (select husnr
                    from leigur);
```

Sýna öll þau sumarhús sem koma ekki fyrir í töflunni leigur

7.11.2024

35

35

Gagnvísandi fyrirspurn (correlated query)

- Oft er undirfyrirspurn háð skipuninni sem inniheldur hana
 - Finna félagsmenn sem hafa 2 leigur

```
select * from felagar f
where 2 = (select count(*) from leigur l
          where f.fnr = l.fnr);
```

Nafnið f í undirfyrirspurn á við f-íð í aðalfyrirspurninni

7.11.2024

36

36

Fleiri dæmi

- Getum athugað hvort undirfyrirspurn skili einhverju með **exists**
Sýna þá félaga sem hafa fengið bústaði á leigu

```
select fnr, nafn from felagar f
where exists (select * from leigur l
              where f.fnr = l.fnr);
```

Skilar sætt ef mengið sem undirfyrirspurnin skilar er ekki tómt

Flóknari dæmi

- Finna hvort einhverjir tveir félagsmenn hafi sama nafn
– Hugmynd: Fyrir alla félagsmenn: Er til félagsmaður sem hefur sama nafn, en annað númer? Ef svo er þá skrifum við hann út

```
select nafn from felagar f1
where exists (select fnr from felagar f2
              where f1.nafn = f2.nafn
              and f1.fnr != f2.fnr);
```

Fyrirspurnir í from-hluta

- Undirfyrirspurn í **from**-hluta er eins og tafla
– Oftast til betri leiðir til að gera þessar fyrirspurnir (sjá **view**)

```
select fnr, nafn, fj.fjoldi
from felagar natural join
(select fnr, count(*) fjoldi
 from leigur
 group by fnr) fj
where fj.fjoldi > 1;
```

Byr til tímabundna töflu með fnr og fjölda leiga fyrir hvern félagsmann

Fyrirspurnir í select-hluta

- Getum fundið þá sem hafa fleiri stig en meðaltalið

```
select nafn, stig from felagar
where stig > (select avg(stig)
              from felagar);
```

en ef við viljum fá meðalstigin með:

```
select nafn, stig, (select avg(stig)
                    from felagar) medal
from felagar
where stig > medal;
```

Má aðeins skila einu gildi

Fyrirspurnir í select-hluta

- Sýna nafn og prósentu stiga miðað við mesta fjölda stiga

```
select nafn,
       stig,
       stig*100.0/(select max(stig)
                  from felagar) as prosent
from felagar;
```

Finnum mesta fjölda stiga til að reikna prósentu

Aðrar SQL skipanir

- Getum notað undirfyrirspurnir í öðrum SQL skipunum
Hækka stigin hjá öllum þeim sem leigðu tvisvar eða oftar á árinu 2024

```
update felagar set stig = stig + 10
where 2 <= (select count(*) from leigur l
            where days like '2024%' and
            l.fnr = felagar.fnr);
```

Undirfyrirspurnir, samantekt

- Geta verið á ýmsum stöðum:
 - Í **where**-hluta
 - Ef útkoma **mengi**: notum **in** eða **exists**
 - Ef útkoma **eitt gildi**: notum samanburði (=, <, >, <=, ...)
 - Í **from**-hluta
 - Þurfum þá að gefa aukanafn (*alias*)
 - Hegða sér annars eins og töflur
 - Í **select**-hluta
 - Mega þá aðeins skila einu gildi

7.11.2024

43

43

Æfingar

- Sýnið þá félagsmenn sem aldrei hafa fengið sumarhús á leigu
- Sýnið þau sumarhús sem hafa verið leigð sjaldnar en tvisvar
- Sýnið þá félagsmenn sem aldrei hafa leigt sér sumarhús með 6 rúmum

7.11.2024

44

44

Ytri tengingar

- Í venjulegri tengingu þurfa línur í töflunum að passa saman
- Viljum stundum líka fá línur sem ekki passa við neina línu í hinni töflunni
 - Fá lista yfir alla félagsmenn og bústaði sem þeir hafa leigt
- Notum þá ytri tengingu (*outer join*)

7.11.2024

45

45

Vinstri ytri tenging

- Tengjum saman **felagar** og **leigur**

```
select nafn, husnr, dags
  from felagar f left join leigur l
    on f.fnr = l.fnr;
```

Þeir félagsmenn sem ekki hafa neinar leigur hafa NULL í dálkum úr leiguz-töflunni

nafn	husnr	dags
-----	-----	-----
Gunnar	1001	2024-07-08
Gunnar	1005	2023-07-16
Erla	1005	2024-02-13
Rakel	NULL	NULL
Alexander	1004	2022-06-20
Alexander	1004	2024-08-05
Sjáani	NULL	NULL
...		

7.11.2024

46

46

Hægri ytri tenging

- Þá eru notuð öll stökín úr hægri töflunni
 - Sýna öll sumarhús og leigur þeirra
- ```
select stadur, fnr, dags
 from leigur l right join sumarhus s
 on l.husnr = s.husnr;
```
- Vandamál! SQLite styður ekki hægri tengingu
- Lausn: Snúum þá röð taflanna við!
- ```
select stadur, fnr, dags
  from sumarhus s left join leigur l
    on l.husnr = s.husnr;
```

7.11.2024

47

47

Full ytri tenging

- Notar öll stök úr báðum töflum, fyllir upp í svið með **NULL** ef samsvarandi gildi vantar
- Ekki eins nýtsöm aðgerð og vinstri (eða hægri) tenging
- Mörg gagnasafnskerfi styðja ekki þessa aðgerð beint, t.d. SQLite
 - Hægt að útfæra hana með öðrum aðgerðum (sjá síðar)

7.11.2024

48

48

Náttúruleg ytri tenging

- Getum líka sleppt **on**-hlutanum ef dálkarnir heita sama nafni og samanburður er =

```
select nafn, husnr, dags
  from felagar natural left join leigur;
```


7.11.2024

49

Finna það sem vantar

- Hægt að nota ytri tengingu til að finna gildi sem vantar
 - Hvaða félagsmenn hafa aldrei pantað sumarhús?

```
select nafn
  from felagar natural left join leigur
 where husnr is NULL;
```


7.11.2024

50

Margar tengingar

- Röð tenginga getur skipt máli
- Berið saman niðurstöður þessara skipana:

```
select nafn, stadur, fj_ruma
  from felagar natural left outer join leigur
        natural join sumarhus;

select nafn, stadur, fj_ruma
  from felagar natural left outer join (leigur
        natural join sumarhus);
```


7.11.2024

51

Æfingar

- Sýnið alla félagsmenn sem búa í Reykjavík og þær leigur sem þeir eiga
- Sýnið alla félagsmenn og fjölda daga sem þeir hafa leigt sumarhús
- Sýnið þau sumarhús sem aldrei hafa verið leigð (notið ytri tengingu)

7.11.2024

52

Mengjaaðgerðir

- Töflur eru mengi af línum
 - Getum því notað mengjaaðgerðir á þær
- SQL hefur þrjár mengjaaðgerðir:
 - Sammengi (*union*)
 - Sniðmengi (*intersection*)
 - Mengjamunur (*except*)
- Í mengjaaðgerðunum er tvítekningum sjálfkrafa eytt
 - Ekki gert í öðrum SQL skipunum

7.11.2024

53

Sammengi

- Sameinum útkomur tveggja fyrirspurna

```
select fnr, nafn from felagar
  where stig > 400
union
select fnr, nafn from felagar
  where postnr < '112';
```

Útkomur fyrirspurnanna þurfa að hafa sama fjölda dálka og þeir þurfa að vera af sömu gerð

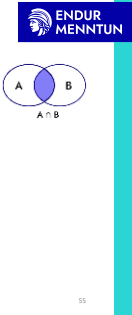
7.11.2024

54

Sniðmengi

- Sýna þær línur sem eru í báðum útkomum

```
select fnr, nafn from felagar
  where stig > 400
intersect
select fnr, nafn from felagar
  where postnr < '112';
```


Aðrar útfærslur

- Oftast hægt að nota **or** í stað sammengis og **and** í stað sniðmengis
- Þetta gengur þó ekki alltaf

```
select fnr, nafn from felagar
  where stig > 400 or
         postnr < '112';
```


Dæmi um sammengi

```
select fnr from leigur
  where dags like '2023%' or
         dags like '2024%';
```

Jafngilt

```
select fnr from leigur
  where dags like '2023%'
union
select fnr from leigur
  where dags like '2024%';
```


Dæmi um sniðmengi

- Hvað ef við viljum fá þá sem hafa leigt bæði á árinu 2023 og 2024?
 - Setjum **intersect** í stað **union** eða **and** í stað **or**:

```
select fnr from leigur
  where dags like '2023%' and
         dags like '2024%';
```

and hér í stað or

... en, hvaða dagsetningar eru bæði á árinu 2023 og 2024?!

Dæmi um sniðmengi

- Getum leyst þetta með því að tvítaka töfluna

```
select l1.fnr from leigur l1, leigur l2
  where l1.fnr = l2.fnr and
        l1.dags like '2023%' and
        l2.dags like '2024%';
```

Skýrara að nota intersect

```
select fnr from leigur
  where dags like '2023%'
intersect
select fnr from leigur
  where dags like '2024%';
```


Útfærsla á fullri ytri tengingu

- Sammengi vinstri og hægri tengingar er full tenging

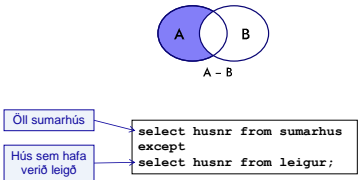
```
select nafn, husnr, dags
  from felagar natural left join leigur
union
select nafn, husnr, dags
  from leigur natural left join felagar;
```

SQLite styður ekki hægri tengingu, svo við útfærum hana með vinstri tengingu og viðsnúning á töflum

Mengjamunur

- Þær línur sem eru í fyrri útkomu en ekki í þeirri seinni

7.11.2024

61

61

not in í stað mengjamunar

- Finna alla sem ekki hafa leigt í júlí

```
select fnr from felagar
except
select fnr from leigur
where dags like '%-07-%';
```

Jafngilt

```
select fnr from felagar
where fnr not in
(select fnr from leigur
where dags like '%-07-%');
```

7.11.2024

62

62

Æfingar

- Sýnið félagsnúmer þeirra sem búa í Grafarvogi eða hafa leigt oftar en einu sinni
- Sýnið þá félagsmenn sem hafa leigt bæði hús númer 1001 og 1002
- Sýnið öll sumarhús sem ekkert voru leigð árið 2024

7.11.2024

63

63

Vísar

- Getum skilgreint vísa (indices) á dálka til að auka leitarhraða
 - Segjum að eftirfarandi fyrirspurn sé algeng:

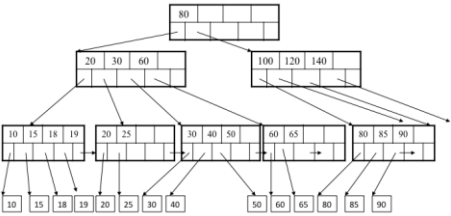
```
select * from felagar
where nafn = 'Helga';
```
 - Kerfið leitar að þessu með því að fara línu fyrir línu í gegnum alla töfluna
 - Getum búið til leitartré, **B-tré**, sem leyfir okkur mun hraðari leit að nafninu

7.11.2024

64

64

B-tré

7.11.2024

65

65

Dæmi um vísi

- Búum til vísi á dálkinn nafn í felagar

```
create index nafn_idx on felagar(nafn);
```

Nafnið á vísinum

Mega líka vera margir dálkar hér

- Líka til einkvæmir vísar:

```
create unique index fnr_idx on felagar(fnr);
```

Þá má ekki setja tvítekin gildi í þennan dálk

7.11.2024

66

66

Notkun á vísum

- Vísar eru ekki ókeypis
 - Við hverja innsetningu, eyðingu eða breytingu á vísagildi þarf að uppfæra vísinn
- Vísar borga sig aðeins ef
 - mikið magn gagna
 - oft leitað að dálknum sem vísirinn er á
- Ekki alltaf ljóst hvaða vísa ætti að búa til
 - Prófa sig áfram og tímamæla

7.11.2024

67

67

Sýndartöflur (views)

- Sýndartöflur eru niðurstöður úr fyrirspurn
 - Innihalda engin gögn
 - Eru búnar til þegar þörf er á þeim
- Oft notaðar til að gefa aðra sýn á gagnasafnið
 - Fela tiltekna línur
 - Til dæmis starfsmannatafla án yfirmanna
 - Einkunnatafla með eingöngu þínum einkunnum
 - Einfalda fyrirspurnir
 - Búa til sýndartöflu sem tengir allar töflur saman

7.11.2024

68

68

Dæmi um sýndartöflur

- Búa til sýndartöflu með úrvalsfélögum:

```
create view vip as
select * from felagar
where stig > 400 and
innng_ar <= 2010;
```

 - Getum svo unnið með þessa töflu eins og hverja aðra töflu
 - Inniheldur sömu dálka og felagar, en færri línur

7.11.2024

69

69

Dæmi um sýndartöflur

- Fela ýmsar upplýsingar um félag

```
create view fel_post as
select fnr, nafn, postnr
from felagar;
```

Leyfum sumum notendum aðeins að sjá póstnúmer félagsmanna, en ekki aðrar upplýsingar

7.11.2024

70

70

Dæmi um sýndartöflur

- Getum notað til að einfalda fyrirspurnir:

```
create view allt as
select * from felagar natural join
leigur natural join
sumarhus;
```

Getum nú gert:

```
select nafn, stadir from allt
where dags >= '2024-01-01';
```

7.11.2024

71

71

Dæmi um sýndartöflur

- Getum notað til að setja gögn betur fram

```
create view movieform as
select movie.id,
title || ' (' || year || ')' as title,
score,
name as director
from movie join actor on director = actor.id;
```

Búum til nýjan titill með ártalinu aftast

Fáum nú nafn leikstjórans með

movie_id	title	score	director
1	Star Wars (2007)	8.8	George Lucas
2	Star Wars: The Force Awakens (2015)	7.8	J.J. Abrams
3	Star Wars: The Last Jedi (2017)	8.6	Rian Johnson
4	Star Wars: The Rise of Skywalker (2019)	6.8	J.J. Abrams
5	Star Wars: The Clone Wars (2003)	7.5	George Lucas
6	Star Wars: The Mandalorian (2019)	8.7	Jonny Lee Miller
7	Star Wars: The Book of Boba Fett (2022)	7.8	Robert Rodriguez
8	Star Wars: The Ahsoka (2023)	7.0	Dave Filoni

7.11.2024

72

72

Kostir sýndartafla

- Það verður engin umfremd þó við búum til sýndartöfluna **allt**
 - Það eru engin gögn í henni!
- Hægt að gefa mismunandi notendum aðgang að mismunandi sýndartöflum
 - Sjá bara það sem þeir mega sjá
 - SQLite hefur ekki skilgreinda notendur

7.11.2024

73

73

Breytingar á sýndartöflum

- SQL staðallinn segir að það eigi að vera hægt að breyta gildum í sýndartöflum
 - Hægt að nota **insert**, **update** og **delete**
- Alls ekki auðvelt, þarf að snúa við fyrirspurninni sem skilgreinir sýndartöfluna
- Flest "stóru" gagnasafnskerfið ráða við að breyta sýndartöflum
 - SQLite leyfir það ekki!

7.11.2024

74

74

Æfingar

- Búið til sýndartöfluna **allt** og sýnið nöfn þeirra félagsmanna sem hafa leigt bústaðinn "Laugarvatn 1"
- Búið til sýndartöflu sem hefur aðeins dálkana **fnr**, **nafn** og **innng_ar** og inniheldur aðeins þá sem búa utan Reykjavíkur

7.11.2024

75

75

Önnur gagnasafnskerfi

- Margar gerðir gagnasafnskerfa:
 - Stór biðlara-miðlara kerfi (*client-server*)
 - Oracle, DB2, SQL Server, Informix, ...
 - Frí millistór biðlara-miðlara kerfi
 - MySQL, PostgreSQL, Firebird ...
 - Lítil einstaklingskerfi
 - SQLite, MS Access, InterBase, Apache Derby ...
 - Stór, sérhæfð gagnasafnskerfi
 - MongoDB, Cosmos DB, ...

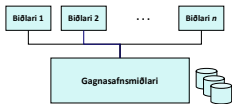
7.11.2024

76

76

Miðlara-biðlara kerfi

- Gagnasafnsmiðlari keyrir á sérstakri tölvu
 - Margir biðlarar með aðgang á sama tíma
 - Sumir biðlarar á nærneti, aðrir yfir Internet

7.11.2024

77

77

Aðrir eiginleikar

- Stór gagnasafnskerfi hafa ýmsa aðra eiginleika
 - Innbyggð vefþjónusta (*web services*)
 - Vöruhús gagna (*data warehousing*)
 - Dreifð gagnasöfn (*distributed databases*)
 - Öflug bestun fyrirspurna (*query optimization*)
 - Gagnaöryggi (*data security*)
 - ... og margt fleira

7.11.2024

78

78

MS Access

- Getum notað SQL í MS Access

- Fara í **Create** valmynd
- Smella á **Query Design** hnapp
- Smella á niðurör á **View** hnappi og velja **SQL View**
- Slá inn SQL skipun og smella á **Run** hnapp

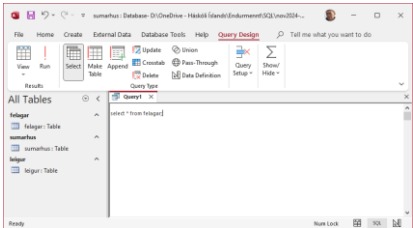

7.11.2024

79

79

SQL í MS Access

7.11.2024

80

80

SQL í MS Access

- Útfærir ekki allan SQL staðal
 - Engin náttúruleg tenging (*natural join*)
 - Verður að skrifa **inner join**, ekki nóg að skrifa **join**
 - Útfærir **union**, en ekki **intersect** eða **except**
- Hefur ýmsar viðbætur
 - Öflugri reglulegar segðir (**like**-samanburður)
- Ætlast til að fyrirspurnir séu búnar til sjónrænt (í *Query Design*)

7.11.2024

81

81

Hvað næst?

- Meira um SQL:
 - Ytri lyklar ([foreign keys](#))
 - Innri föll ([stored procedures](#)), kveikjur ([triggers](#))
- Meira um gagnasöfn:
 - Hönnun gagnasafna ([database design](#))
 - Notendur og réttindi ([privileges](#))
 - Hreyfingar ([transactions](#)) og samskiða vinnsla ([concurrency control](#))
 - Aðrar gerðir gagnasafnskerfa ([NoSQL](#))

Hlekkir á Wikipedia greinar

7.11.2024

82

82